

1. Робоча програма

«Державне та регіональне управління»

Міністерство освіти і науки України

Національна металургійна академія України

1. Робоча програма з дисципліни «Державне та регіональне управління».
Кафедра *Політичної економії*

з дисципліни **Державне та регіональне управління**

Напрямок 8.073 **Менеджмент**

Методичні матеріали з дисципліни «Державне та регіональне управління».

Розподіл навчальних годин (очна форма навчання)

	Усього	Чверті
		5
Усього годин за навчальним планом, у тому числі:	108	108
Аудиторні заняття, з них:	48	48
Лекції	32	32
Лабораторні роботи	0	0
Практичні заняття	0	0
Семінарські заняття	16	16
Самостійна робота, у тому числі при:	60	60
Підготовці до аудиторних занять	24	24
Підготовці до контрольних заходів	27	27
Виконанні курсових проектів (робіт)	0	0
Виконанні індивідуальних завдань	0	0
Опрацюванні розділів програми, які не викладаються на лекціях	9	9
Підсумковий контроль		К/Р

Характеристика дисципліни

Навчальна дисципліна «Державне та регіональне управління» є нормативною і входить до циклу професійно-орієнтованих фахових дисциплін.

Мета вивчення дисципліни – формування системи знань з методології, методики та організаційних основ державного регулювання економіки.

У результаті вивчення дисципліни, студент повинен знати:

- основні поняття мети та завдання державного та регіонального управління; - наукові підходи до регіоналу;

- історичні форми регіонального і державного управління;
- економіко-географічне положення і природно-ресурсний потенціал регіонів;
- система розселення і трудовий потенціал регіонів;
- ринкові механізми регіонального розвитку;
- фінансовий механізм державного управління регіональним розвитком.

Вміти:

- виявляти необхідні сфери та напрямки державного та регіонального управління;
- здійснювати соціально-економічну діагностику регіонів;
- визначати показники фінансової автономії;
- обґрунтовувати критерії визначення регіональних структурних та інвестиційних пріоритетів;
- формувати умови залучення іноземного капіталу в спеціальні економічні зони.

Критерії успішності: отримання позитивних оцінок на семінарських заняттях при виконанні тестових та контрольних робіт.

Засоби діагностики успішності навчання – комплекти тестових завдань чи контрольних робіт, комплект екзаменаційних білетів.

Зв'язок з іншими дисциплінами: передумовою успішного опанування дисципліни є засвоєння знань з таких дисциплін як «Політична економія» і «Макроекономіка». Отримані теоретичні знання і практичні навички є необхідними для сприйняття дисциплін, що будуть викладатися на наступних курсах.

Набуті знання і вміння використовуються для вибору та використання методів та інструментів державного та регіонального управління.

Структура дисципліни

Модуль	Тема лекції (заняття) та обсяг годин	Шифр змістовного модуля	Вид підсумкового контролю
1	2	3	4
	Теорія та методологія державного та регіонального управління		

1	<p>Лекції:</p> <p>1. Державне та регіональне управління: основні поняття, мета та завдання 2</p> <p>2. Наукові підходи до регіонального управління 2</p> <p>3. Історичні форми регіонального і державного управління 4</p> <p>4. Регіональне управління та місцеве самоврядування 4</p> <p>Семінари:</p> <p>1. Державне та регіональне управління: основні поняття, мета та завдання 2</p> <p>2. Наукові підходи до регіонального управління 2</p> <p>Самостійна робота:</p> <p>Опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях:</p> <p>1. Унітарна держава та федерація: проблеми будівництва й розвитку 3</p> <p>2. Підготовка до аудиторних занять 8</p> <p>3. Підготовка та складання підсумкового контролю 9</p> <p>Разом: 36</p>		Контрольна робота (тестування)
Правові аспекти регіонального управління та характер регіонального розвитку			
2	<p>Лекції:</p> <p>1. Регіональні органи державного управління в Україні 2</p> <p>2. Економічно-географічне положення і природно-ресурсний потенціал регіону 2</p> <p>3. Виробництво на території регіону 2</p> <p>4. Система розселення і трудовий потенціал регіону 2</p> <p>5. Соціальна інфраструктура регіону 2</p> <p>Семінари:</p> <p>1. Регіональні органи державного управління в Україні 2</p> <p>2. Виробництво на території регіону 2</p> <p>3. Система розселення і трудовий потенціал регіону 2</p> <p>Самостійна робота:</p> <p>Опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях:</p> <p>1. Управління факультативними територіальними одиницями 3</p> <p>2. Підготовка до аудиторних занять 8</p> <p>3. Підготовка та складання підсумкового контролю 9</p> <p>Разом: 36</p>		Контрольна робота (тестування)

	Фінансово-економічний механізм регіонального управління
--	--

3	Лекції:		Контрольна робота (тестування)
	1. Загальні засади формування механізму господарського управління регіоном	2	
	2. Ринкові механізми регіонального розвитку	2	
	3. Державне управління регіональним розвитком: фінансовий механізм	4	
	4. Державна політика регіонального вирівнювання	2	
	Семінари:		
	1. Ринкові механізми регіонального розвитку	2	
	2. Державне регулювання регіональним розвитком: фінансовий механізм	2	
	3. Державна політика регіонального вирівнювання	2	
	Самостійна робота:		
Опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях:			
1. Фінансова автономія регіонів	3		
2. Підготовка до аудиторних занять	8		
3. Підготовка та складання підсумкового контролю	9		
Разом:	36		

Зміст дисципліни Лекційний курс

№№ з/п	Назва розділу/теми та її зміст	Тривалість (годин)
1	2	3
1.	Державне та регіональне управління: основні поняття, мета та завдання. Державне та регіональне управління в системі соціально-економічних наук. Визначення регіону як одиниці соціально-економічного простору. Класифікація регіонів. Поняття про адміністративно-територіальну одиницю. Об'єктні суб'єкти регіонального управління. Різновиди регіональної політики	2
2.	Наукові підходи до регіонального управління. Держава як об'єкт управління. Теорії просторової економіки як наукові джерела регіонального управління. Сучасні методи регіональних досліджень. Теорії регіонального розвитку	2

1	2	3
3.	Історичні форми регіонального державного управління.	4

	<p>Історичні форми державного устрою. Унітарна держава. Автономія в складі унітарної держави. Імперія як специфічна форма державного устрою.</p> <p>Зародження і розвиток федеративних ідей. Федеративна держава. Конфедерація</p>	
4.	<p>Регіональне управління та місцеве самоврядування.</p> <p>Поняття про пряме державне управління регіонами та місцеве самоврядування. Сутність державного управління регіонами та місцевого самоврядування. Розмежування функцій і повноважень між державними органами регіонального управління та органами місцевого самоврядування. Формування системи регіонального управління в різних країнах</p>	4
5.	<p>Регіональні органи державного управління в Україні.</p> <p>Історія формування системи регіонального управління в Україні. Структура органів регіонального управління. Посадові особи місцевих державних адміністрацій. Організація і порядок роботи місцевих державних адміністрацій.</p>	2
6.	<p>Економіко-географічне положення і природно-ресурсний потенціал регіону.</p> <p>Оцінювання економіко-географічного положення регіону. Особливості економіко-географічного положення адміністративних областей України. Природно-ресурсний потенціал регіону та критерії його оцінювання. Відмінність природно-ресурсного забезпечення регіонів України</p>	2
7.	<p>Виробництво на території регіону.</p> <p>Обґрунтування галузевого розміщення виробництва. Чинники формування регіональних міжгалузевих комплексів. Оцінювання господарського використання території. Виробнича інфраструктура регіону</p>	2
8	<p>Система розселення і трудовий потенціал регіону.</p> <p>Населення регіонів України і система демографічних показників. Регіональна система розселення. Оцінка</p>	2
1	2	3
	<p>трудового потенціалу регіону. Регіональні ринки праці в Україні</p>	

9.	Соціальна інфраструктура регіону. Регіональні показники якості життя населення. Поняття про соціальну інфраструктуру. Соціально-побутова інфраструктура. Соціально-духовна інфраструктура	2
10.	Загальні засади формування механізму господарського управління регіоном. Характеристика системи управління регіональним розвитком. Горизонтальні і вертикальні взаємодії місцевої адміністрації. Мета регіонального розвитку. Регіональна діагностика. Регіональне планування. Регіональне стратегічне управління	2
11.	Ринкові механізми регіонального розвитку. Соціально-економічні відмінності регіонів та причини їх виникнення. Формування регіональних ринків. Регіональні біржі. Інвестиційна політика регіонів	2
12.	Державне регулювання регіональним розвитком: фінансовий механізм. Сутність місцевих фінансів. Місцеві фінансові органи та їх функції. Функції місцевих фінансів. Поняття про внутрішні міждержавні фінансові відносини. Бюджетний унітаризм і форми бюджетної децентралізації. Поняття про фінансову автономію. Джерела доходів територій. Класифікація видатків територій. Кількісні показники фінансової автономії. Основні принципи формування бюджетної системи. Місцевий бюджет в бюджетній системі. Власні, закріплені і регульовані доходи місцевих бюджетів. Бюджетний Кодекс України про видатки місцевих бюджетів	4
13.	Державна політика регіонального вирівнювання. Цілі і завдання державної регіональної фінансової політики. Вертикальні й горизонтальні фіскальні дисбаланси. Фінансове вирівнювання та його об'єктивна необхідність. Механізм фінансового вирівнювання. Спеціальний господарський механізм діяльності територій із спеціальним статусом. Умови залучення іноземного	2
1	2 капіталу до СЕЗ. Державні податки і митне оподаткування. Валютний механізм СЕЗ	3

Семінарські заняття

№№ з/п	Тема заняття та її зміст	Тривалість (годин)
1	2	3
1.	Державне та регіональне управління: основні поняття, мета та завдання	2
2.	Наукові підходи до регіонального управління	2
3.	Регіональні органи державного управління в Україні	2
1	2	3
4.	Виробництво на території регіону	2
5.	Система розселення і трудовий потенціал регіону	2
6.	Ринкові механізми регіонального розвитку	2
7.	Державне регулювання регіональним розвитком: фінансовий механізм	2
8.	Державна політики регіонального вирівнювання	2

Опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях

№№ з/п	Назва теми та її зміст	Тривалість (годин)
1.	Унітарна держава та федерація: проблеми будівництва й розвитку. Переваги унітарних держав. Автономія в складі унітарної держави. Переваги та недоліки федеративної держави	3
2.	Управління факультативними територіальними одиницями. Вільні митні зони і порти. Транзитні зони. Комплексні виробничі зони. Туристсько-репреаційні зони	3
3.	Фінансова автономія регіонів. Джерела доходів територій. Класифікація видатків територій. Кількісні показники фінансової автономії	3

Рекомендована література

1. Круш П.В., Кожемяченко О.О. Регіональне управління: навчальний посібник. – к.: ЦУЛ, 2007.-248 с.
2. Державне управління: теорія і практика. За заг. ред. д-ра юр. наук, проф. В.Б.Авер'янова,- к.:Юрінком Інтер, 1998.-326 с.
3. Сіваченко І.Ю., Кухарська Н.О., Левицький М,А. Вільні економічні зони: Навч. посібник.- к.: Дакор, 2001.-254 с.
4. Муніципальний менеджмент: справочное пособие /Иванов В.В., Коробова А.Н.- М.:ИНФРА-М, 2002.-368 с.
5. Стеченко Д.М. Управління регіональним розвитком: Навч. посібник.- к.: Вища шк., 2000,-225 с.
6. Запоточний І.В., Захарченко В.І. Державне регулювання регіональної економіки. За заг. ред. д-ра екон. наук, проф. В.І.Захарченка.-Харків-Львів-Одеса: ТОВ «Одісей», 2003.- 456 с.
7. Основы региональной политики: Учебник,-СПб: Изд.-во Михайлова В.А., 1998.-484 с.
8. Регіональна економіка: Навч. посібник/А.О.Епіфанов, І.В.Сало.-к.: Наук5. думка, 1999,- 342 с.
9. Стеченко Д.М. Інноваційні форми регіонального розвитку.-к.: Вища шк., 2002.-277 с.

Програму склала: к.е.н., проф.

/В.К. Лебедева/

Робоча програма розглянута на засіданні кафедри політичної економії

Протокол 1 від 18.09.2013 р.

Завідуючий кафедрою політекономії
д.е.н., проф.

/В.М. Тарасевич/

Узгоджено
Голова навчального-методичної комісії
за напрямом к.е.н., доц.

/Д.Є. Козенков/

Начальник навчального відділу

/В.В. Туріщев/

2. ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ З ДИСЦИПЛІНИ «ДЕРЖАВНЕ ТА РЕГІОНАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ»

1. Регіональне управління: основні поняття, мета та завдання.
2. Наукові підходи до регіонального управління.
3. Історичні форми регіонального державного управління.
4. Регіональне управління та місцеве самоврядування.
5. Економіко-географічне положення і природно-ресурсний потенціал регіону.
6. Система розселення і трудовий потенціал регіону.
7. Місцеві державні адміністрації: їх структура, порядок формування і роботи.
8. Діяльність місцевих державних адміністрацій.
9. Історичний досвід та особливості функціонування територій зі спеціальним статусом.
10. Правове регулювання діяльності факультативних територій в Україні.
11. Загальні засади формування регіону.
12. Державна політика регіонального вирівнювання.
13. Теорія «Концептуальних кілець».
14. Оцінка природних ресурсів регіону.
15. Видатки місцевих бюджетів та їх класифікація.
16. Виробничий потенціал регіону.
17. Кадровий потенціал регіону.
18. Ресурсно-сировинний потенціал регіону.
19. Теорія центральних кілець.
20. Соціальна регіональна політика.
21. Демографічна регіональна політика.
22. Екологічна регіональна політика.
23. Науково-технічна регіональна політика.
24. Економічна регіональна політика.
25. Теорія «полюсів зростання і центрів розвитку».
26. Розвиток малих міст в Україні.
27. Інноваційний потенціал регіону.
28. Інфраструктурний потенціал регіону.
29. Територіальні форми поєднання науки і виробництва.
30. Унітарна держава та імперія як найдавніші форми державного устрою.
31. Федерація і конфедерація: проблеми будівництва й розвитку.
32. Діяльність місцевих державних адміністрацій.
33. Виробництво на території регіону.
34. Соціальна інфраструктура регіону.
35. Загальні засади формування механізму господарського управління регіоном.
36. Ринкові механізми регіонального розвитку.

37. Фінансовий механізм державного регулювання регіонального розвитку
38. Фінансова автономія регіонів.
39. Інститут місцевих бюджетів в Україні.
40. Складання, затвердження та виконання місцевого бюджету.
41. Політика державного фінансового вирівнювання.
42. Господарський механізм діяльності територій із спеціальним статусом.
43. Регіональне управління в системі суспільно-економічних наук
44. Відзначення регіону як одиниці соціально-економічного простору.
45. Класифікація регіонів.
46. Поняття про адміністративно-територіальну одиницю.
47. Об'єкти і суб'єкти регіонального управління.
48. Різновиди регіональної політики.
49. Держава як об'єкт управління.
50. Теорії просторової економіки як наукові джерела регіонального управління.
51. Сучасні методи регіональних досліджень.
52. Теорії регіонального розвитку.
53. Історичні форми державного устрою.
54. Автономія в складі унітарної держави.
55. Поняття про пряме державне управління регіонами та місцеве самоврядування.
56. Формування системи регіонального управління в різних країнах.
57. Історія формування системи регіонального управління в Україні.
58. Структура органів регіонального управління.
59. Регіональна діагностика.
60. Регіональне стратегічне управління.

3. ЗРАЗОК ТЕСТОВОГО ЗАВДАННЯ ЗДИСЦИПЛІНИ «ДЕРЖАВНЕ ТА РЕГІОНАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ»

В а р і а н т № 1

1. Регіональне управління: основні поняття, мета та завдання.
2. Місцеві державні адміністрації: їх структура, порядок формування і роботи.
3. За темпами економічного розвитку розрізняють регіони:
  - а) депресивні;
  - б) слабкі;
  - в) однорідні;
  - г) стагнуючі;
  - д) прогресивні.
4. Автором теорії «Концептуальних кілець» є:
  - а) А.Вебер;
  - б) І.Тюнєн;
  - в) А.Льош;
  - г) В.Кристаллер;
  - д) Ф.Перру.
5. Місцева державна адміністрація формується на строк повноважень:
  - а) Президента України;
  - б) Кабінету Міністрів України;
  - в) Прем'єр-міністра України;
  - г) Національного банку України;
  - д) Верховної Ради України.
6. Регулювання цін та тарифів на надання житлово-комунальних послуг належить до компетенції місцевих державних адміністрацій у сфері:
  - а) соціально-економічного розвитку;
  - б) бюджету і фінансів;
  - в) управління майном;
  - г) містобудування;
  - д) зовнішньоекономічних відносин.
7. Оцінка природних ресурсів за величиною затрат на освоєння виражає:
  - а) затратний підхід;
  - б) результативний підхід;
  - в) затратно-ресурсний підхід;
  - г) рентний підхід;
  - д) відтворювальний підхід.
8. Основні запаси кам'яного вугілля в Україні зосереджені в областях:
  - а) Житомирській;
  - б) Кіровоградській;
  - в) Донецькій;
  - г) Сумській;
  - д) Харківській.
9. Сукупний результат господарської діяльності регіону визначає його:
  - а) економіко-географічний потенціал;
  - б) виробничий потенціал;
  - в) кадровий потенціал;
  - г) ресурсно-сировинний потенціал;
  - д) споживчий потенціал.
10. За закріпленням видатки місцевих бюджетів класифікуються на:
  - а) невідкладні;
  - б) витрати розвитку;
  - в) власні;
  - г) делеговані;
  - д) субсидії.

Оцінка за одне теоретичне питання – 2 бали, за одне тестове завдання – 1 бал.

Затверджено на засіданні кафедри політекономії, протокол № 2 від 01 жовтня 2015 р.